

D E C I Z I E

24 decembrie 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Tamara Chișca-Doneva, Ion Druță
Iuliana Oprea, Valentina Clevadi

examinînd recursul declarat de către Rusnac Elena, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Doba Igor împotriva Elenei Rusnac, intervenient accesoriu societatea cu răspundere limitată „Rusnac Agro” privind încasarea dublei arvune și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 27 martie 2014 prin care s-a respins apelul declarat de către Rusnac Elena și s-a menținut hotărîrea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 25 octombrie 2012,

c o n s t a t ă

La 19 decembrie 2011 Doba Igor s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva Elenei Rusnac, intervenient accesoriu SRL „Rusnac Agro” privind încasarea dublei arvune și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la 13 ianuarie 2011 a încheiat cu pîrîta acordul de colaborare și activitate în comun, potrivit căruia a acordat mijloace financiare și susținere pîrîtei, în scopul rambursării de către ultima a creditului obținut prin contractul nr.45/10 din 20 iulie 2010, încheiat între BC „Moldincombank” SA și SRL „Fortagro-Com”, și contractului de fidejusiune nr.159 din 21 octombrie 2010.

Ulterior, părțile au încheiat contractul prealabil de vânzare-cumpărare din 11 martie 2011, prin care Rusnac Elena s-a obligat să-i vîndă terenurile din extravilan, cu suprafața de 22,844 ha, numerele cadastrale 3136205478 – 3136205481, amplasate în raionul Criuleni, comuna Hrușova.

Susține că la încheierea contractului prealabil de vânzare-cumpărare din 11 martie 2011 a transmis pîrîtei în calitate de arvună 1 300 000 lei, iar restul sumei

de 7 700 000 lei urmînd a fi achitate la data încheierii contractului de vînzare - cumpărare a terenurilor agricole, autentificat notarial.

Indică că, în preţul contractului au fost incluse costurile terenurilor agricole, construcţiile şi plantaţiile amplasate pe acest teren, iar actele juridice enunţate au fost perfectate şi semnate în prezenţa lui Temirov Valeriu şi fiica Elenei Rusnac - Adelina Rusnac.

La semnarea contractelor enunţate i-a transmis Elenei Rusnac suma de 9 000 lei, pentru ca ultima să achite cheltuielile notariale ce ţin de autentificarea notarială a contractului prealabil de vînzare-cumpărare din 11 martie 2011 şi acordului de colaborare şi activitate în comun din 13 ianuarie 2011.

Menţionează că transmiterea arvunei în sumă de 1 300 000 lei către Rusnac Elena a avut loc în aceeaşi zi, la 11 martie 2011, în prezenţa martorului Vladimir Buga, fapt confirmat şi prin indicarea la pct.1.4. al contractului prealabil de vînzare-cumpărare din 11 martie 2011, că la data semnării contractului vînzătorul a primit echivalentul sumei de 1 300 000 lei în calitate de arvună, din preţul vînzării, urmînd ca restul sumei de 7 700 000 lei să fie achitate la data autentificării contractului de vînzare-cumpărare.

Potrivit pct. 1.7. al contractului prealabil de vînzare-cumpărare din 11 martie 2011, părţile în decurs de 3 luni din momentul semnării contractului prealabil urmau să încheie contractul de vînzare-cumpărare autentificat notarial, iar termenul de perfectare a contractului a expirat la 11 iunie 2011, însă pîrîta contrar obligaţiilor asumate de a vinde loturile de teren agricol cu suprafaţa totală de 22, 844 ha, specificate în pct. 1.1. al contractului prealabil de vînzare-cumpărare din 11 martie 2011, se eschivează de la încheierea contractului de vînzare-cumpărare autentificat notarial şi de la restituirea dublei arvune.

Suplimentar indică că la încheierea contractului prealabil de vînzare-cumpărare din 11 martie 2011, pîrîta deţinea în proprietate privată loturile de teren, fapt confirmat prin extrasul din Registrul bunurilor imobile din 04 noiembrie 2010 cu referire la lotul de teren nr. cadastral 3136205480 şi certificatul din 03 noiembrie 2010 cu referire la lotul de teren nr. cadastral 3136205478 eliberate de OCT Criuleni, precum şi prin Raportul de evaluare a obiectului din 07 iunie 2010, întocmit de SRL „Soclu”.

Consideră că în temeiul art.633 alin. (l) CC, dacă pentru neexecutarea contractului răspunde partea care a primit arvuna, ea este obligată să plătească celeilalte părţi dublul arvunei, astfel este îndreptăţit să solicite încasarea de la pîrîta, suma dublei arvune, ceea ce constituie 2 600 000 lei.

Cere reclamantul, încasarea de la Rusnac Elena a dublei arvune în mărime de 2 600 000 lei, a prejudiciului material în mărime de 9 000 lei şi compensarea cheltuielilor de judecată în mărime de 3 500 lei.

Prin hotărîrea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 25 octombrie 2012 a fost admisă parțial cererea depusă de Igor Doba. S-a încasat de la Rusnac Elena în beneficiul lui Doba Igor suma de 2 600 000 lei în calitate de dublă arvună și cheltuielile de judecată în mărime de 3 500 lei.

Nefiind de acord cu hotărîrea primei instanțe, Rusnac Elena a contestat-o cu apel.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 27 martie 2014 s-a respins apelul declarat de către Rusnac Elena și s-a menținut hotărîrea Judecătoriei Rîșcani mun. Chișinău din 25 octombrie 2012.

La 12 mai 2014, în termenul prevăzut de lege, Rusnac Elena a declarat recurs, iar la 07 noiembrie 2014 a depus recurs suplimentar, solicitînd admiterea acestuia, casarea hotărîrilor judecătorești și emiterea unei noi hotărîri de respingere a acțiunii.

În susținerea recursului s-a invocat că au fost încălcate și aplicate eronat normele de drept material și procedural, pricina fiind examinată în lipsa unui participant la proces și soluționînd problema drepturilor unor persoane, care nu au fost implicate în proces.

În acest sens invocă că contractul de colaborare din 13 ianuarie 2012 și contractul prealabil de vânzare-cumpărare din 11 martie 2011 cu suma de 1 300 000 lei nu au fost încheiate și semnate de ea, iar la depunerea cererii de chemare în judecată nu au fost legalizate corespunzător.

Susține că la examinarea cauzei intimatul a indicat că a transmis în prezența martorilor Temirov Valerii și Rusnac Adelina suma de 9 000 lei pentru achitarea serviciilor notariale întru confirmarea contractului prealabil și acordului de colaborare, însă în acest sens nu au fost prezentate probe și nu au fost audiați martorii, astfel contractele menționate au fost falsificate.

Menționează că intimatul pretinde la suma dublei arvune cu titlu de datorie în mărime de 2 600 000 lei, dar în pct. 1.4 al contractului din 11 martie 2011 este indicată suma de 1 300 mii lei și 7 700 mii lei, ceea ce denotă că suma transmisă este de una mie trei sute lei și șapte mii șapte sute lei și nu suma invocată în acțiune. Totodată, în cererea de chemare în judecată se indică că în prețul total de 9 000 lei se includea și costul terenurilor agricole și reiese că suma totală a contractului este de 9 000 lei.

Totodată, intimatul nu a prezentat nici o dovadă că a investit sumele de bani în temeiul contractului de colaborare, însă indică că arvuna de 1 300 000 lei a fost transmisă de intimat în prezența martorului.

Suplimentar indică că nu a primit de la intimat sumele solicitate și ultimul nu a prezentat probe în acest sens că a investit sumele indicate în temeiul contractului de colaborare și contractului prealabil de vânzare-cumpărare, care nu au fost întocmite în forma prevăzută de lege.

Consideră că prin înaintarea prezentei acțiuni, scopul pe care îl urmărește intimatul, este de a însuși bunurile ei și de a se îmbogăți fără justă cauză.

Examinînd materialele dosarului prin prisma argumentelor invocate în cererea de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că recursul înaintat de către Rusnac Elena urmează a fi admis cu casarea integrală a deciziei instanței de apel și restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin.(1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina pentru rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Instanța de recurs constată că, Doba Igor a depus cerere de chemare în judecată împotriva Elenei Rusnac, intervenient accesoriu SRL „Rusnac Agro” solicitînd încasarea dublei arvune în mărime de 2 600 000 lei și cheltuielile de judecată în mărime de 3 500 lei.

Fiind investită cu judecarea pricinii în cauză prima instanță a admis acțiunea, încasînd de la Rusnac Elena în beneficiul lui Doba Igor suma de 2 600 000 lei cu titlu de dublă arvună și cheltuielile de judecată în mărime de 3 500 lei.

Instanța de fond și-a motivat soluția prin faptul că Rusnac Elena s-a obligat prin contractul prealabil de vânzare-cumpărare din 11 martie 2011 să-i vîndă lui Doba Igor la prețul de 9 000 000 lei, în termenul de trei luni, terenurile din extravilan, cu suprafața de 22,844 ha, nr. cadastral 3136205478-3136205481 amplasate în Criuleni, satul Hrușova, prin care a primit suma de 1 300 000 lei cu titlu de arvună și s-a eschivat de la executarea obligațiilor asumate în temeiul contractului prealabil de vânzare-cumpărare.

Judecînd apelul declarat de Rusnac Elena, instanța de apel găsește drept legală și întemeiată hotărîrea primei instanțe, considerînd necesar de a respinge apelul declarat, și a menține hotărîrea contestată.

Totodată, verificînd legalitatea și temeinicia hotărîrii instanței de fond, instanța de apel reține faptul că corect prima instanță a ajuns la concluzia că de către Rusnac Elena nu au fost întreprinse acțiuni necesare întru executarea obligațiilor asumate în baza contractului prealabil de vânzare-cumpărare și urmează a fi încasată de la Rusnac Elena suma de 2 600 000 lei cu titlu de dublă arvună, iar temeiurile invocate în cererea de apel sunt nefondate.

În opinia instanței de recurs, aprecierea probelor de către instanțele inferioare a fost arbitrară, rezultate din aplicarea eronată a normelor de drept material și procedural și examinarea insuficientă a circumstanțelor pricinii.

Conform art. 373 alin. (1) și (2) CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea

legii în primă instanță. În limitele apelului instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea pricinii, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Reieșind din limitele judecării apelului consfințite în norma enunțată și din specificul obiectului acțiunii în cauză, instanța de recurs reține că contrar acestor prevederi, instanța de apel, judecând apelul, a trecut în mod superficial asupra circumstanțelor pricinii, referindu-se în mod general la aceleași constatări reținute la adoptarea hotărârii de prima instanță, fără a examina legalitatea și temeinicia hotărârii supusă apelului în raport cu regulile și legislația ce guvernează litigiul în cauză.

Or, în scopul stabilirii temeiniciei sau netemeiniciei cerințelor solicitate în acțiunea de bază, era indispensabil, alături de cele constatate, de a supune controlului legalitatea hotărârii atacate cu apel în baza argumentelor aduse în cererea de apel, cu expunerea poziției instanței pe fiecare din argumentele invocate.

Unul din argumentele invocate în ședința de judecată din 26 martie 2014 asupra căruia instanța de apel nu s-a expus, constă în faptul că recurenta Rusnac Elena în baza contractului de credit încheiat cu BC „Moldinconbank” SA a primit un credit în sumă de 1 500 000 lei pentru a colabora cu SRL „Fortagro Com” și a procura substanțe chimice, însă atunci a cunoscut că întreprinderea avea datorii în mărime de 600 000 lei față de BC „Moldinconbank” SA, care la rîndul său a reținut din suma creditului datoria SRL „Fortagro Com” (f.d. 246).

Colegiul consideră că instanța de apel urma să se expună în legătură cu acest fapt asupra legăturii de cauzalitate a contractului prealabil de vânzare-cumpărare a unui obiect imobil, încheiat între Rusnac Elena și Doba Igor, la 11 martie 2011, și contractul de colaborare și activitate în comun din 13 ianuarie 2011, încheiat între Doba Igor și Rusnac Elena, anterior contractului prealabil de vânzare-cumpărare din 11 martie 2011.

Menționează instanța de recurs că instanța de apel nu a dat apreciere faptului că în baza pct. 1.1 și 1.3 ale contractului de colaborare și activitate în comun din 13 ianuarie 2011, încheiat între Doba Igor și Rusnac Elena, în scopul colaborării reciproce și obținerea unui profit, părțile s-au înțeles asupra acordării reciproce a ajutorului financiar și tehnic, fără stabilirea procentelor de creditare și acordarea subvențiilor nerambursabile cu scopul rambursării creditelor bancare a Elenei Rusnac, obținute prin contractul de credit nr. 45/10 din 20 iulie 2010, încheiat între BC „Moldinconbank” SA și SRL „Fortagro Com”, și contractului de fidejusiune nr. 159 din 21 octombrie 2010, unde în calitate de fidejutor este Rusnac Elena.

Totodată potrivit pct. 5.4. din acordul enunțat rezultă că între părți urmau a fi întocmite și semnate acte de primire-predare a serviciilor reciproce și calculele respective, iar în scopul de a rambursa mijloacele financiare primite de la Doba Igor

pentru Rusnac Elena, părțile vor întocmi un contract prealabil de vânzare-cumpărare a bunului, livada de mere cu suprafața de 22,844 ha, plantate în anul 2007, din cadrul terenului cu nr. cadastral 3136205.478-481(f.d. 5-8).

În acest sens, instanța de recurs remarcă și prevederile pct. 1.3 al contractului prealabil de vânzare-cumpărare a unui obiect imobil, încheiat între Rusnac Elena și Doba Igor la 11 martie 2011, unde s-a indicat că prețul vânzării constituie echivalentul investițiilor (mijloacelor financiare) efectuate de Doba Igor în calitatea sa de cumpărător, în temeiul contractului de colaborare și activitate în comun din 13 ianuarie 2011, dar nu prețul vânzării construcțiilor și plantațiilor amplasate pe acest teren.

Astfel, la examinarea pricinii în ordine de apel, instanța urmează să se expună referitor la momentul că dacă la data semnării contractului prealabil de vânzare-cumpărare din 11 martie 2011, Rusnac Elena a primit de la Doba Igor suma de 1 300 000 lei, cu titlu de arvună sau în baza pct. 5.4 al contractului de colaborare din 13 ianuarie 2011, încheiat anterior contractului enunțat, cu scopul de a rambursa creditul obținut prin contractul de credit nr. 45/10 din 20 iulie 2010 încheiat între BC „Moldinconbank” SA și SRL „Fortagro Com” și contractului de fidejusiune nr. 159 din 21 octombrie 2010, unde în calitate de fidejutor este Rusnac Elena.

Din argumentele expuse, remarcă Colegiul că înțelegerea cu privire la arvună, expusă în contractul prealabil de vânzare-cumpărare din 11 martie 2011, trebuie dedusă nu doar din denumirea sumei de bani achitate până la încheierea contractului, dar din ansamblul tuturor drepturilor și obligațiilor asumate de părți în legătură cu încheierea și executarea contractului enunțat.

Totodată, argumentul recurente Elenei Rusnac invocat în cererea de apel cu referire la faptul că contractul de colaborare din 13 ianuarie 2012 și contractul prealabil de vânzare-cumpărare din 11 martie 2011 nu au fost semnate de dînsa, nu a fost cobătit, deoarece potrivit rapoartelor de expertiză efectuate în cadrul dosarului, concluziile experților sunt contradictorii, fapt ce permite recurente să se îndoiască de veridicitatea lor, pe cînd demersul ultimei de numire a unei expertize repetate a fost respinsă.

În conformitate cu art. 118 alin. (3) CPC, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a pricinii sînt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

În conformitate cu art. 119 alin. (1) CPC, probele se adună și se prezintă de către părți și de alți participanți la proces. Dacă în procesul de adunare a probelor apar dificultăți, instanța poate contribui, la solicitarea părților și altor participanți la proces, la adunarea și prezentarea probelor necesare.

Conform art. 159 alin. (2) CPC, în cazul cînd nu este de acord cu raportul de expertiză din motivul neîntemeierii sau veridicității lui îndoielnice, cînd concluziile mai multor experți sînt contradictorii, iar aceste deficiențe nu pot fi înlăturate prin audierea expertului, ori cînd, la efectuarea expertizei, normele procedurale sînt încălcate, instanța judecătorească poate dispune efectuarea unei expertize repetate.

Ca urmare, din sensul normelor citate supra, Colegiul Consideră că în cursul examinării litigiului, instanța de apel urmează să dispună efectuarea unei expertize repetate în cazul în care la dosar sunt două rapoarte de expertize cu concluzii diametral opuse, astfel a emis decizia în lipsa acestei probe și prin decizia din 27 martie 2014 a menținut hotărîrea primei instanțe.

În opinia instanței de recurs, aprecierea probelor de către instanța de apel a fost arbitrară, rezultată din aplicarea eronată a normelor de drept procedural și examinarea insuficientă a circumstanțelor pricinii.

În acest context, Colegiul a mai constatat că cererea de apel declarată de către Rusnac Elena a conținut și alte argumente asupra cărora instanța de apel nu s-a expus, respingînd apelul printr-o declarație generală, deși era obligată, în baza art. 373 alin. (5) CPC, să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel, fapt ce denotă că instanța de apel a examinat cauza superficial, fără a intra în esența litigiului, ceea ce constituie o încălcare esențială a normelor de drept procedural, ce au dus la soluționarea greșită a pricinii.

Lichidarea acestor lacune în cadrul procedurii de examinare în recurs nu este posibilă, de aceea cauza urmează a fi reexaminată.

Totodată, din interpretarea art. 6 al CEDO, pronunțarea de către instanțele judecătorești a unor hotărîri motivate constituie una dintre garanțiile dreptului fundamental la un proces echitabil și acesta presupune obligațiunea instanței judecătorești de a se expune în hotărîrile contestate asupra tuturor cerințelor acțiunii, precum și argumentelor invocate de către părți întru, respectiv, admiterea sau respingerea acestora (cauza García Ruiz c. Spaniei din 21.01.1999).

Din considerentele menționate și avînd în vedere faptul că s-a constatat încălcarea normelor de drept procedural și deoarece eroare judiciară în cauză nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a casa integral decizia instanței de apel și de a restitui pricina spre rejudecare în instanța de apel.

În conformitate cu art. art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către Rusnac Elena.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 27 martie 2014, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Doba Igor împotriva Elenei Rusnac, intervenient accesoriu societatea cu răspundere limitată „Rusnac Agro” privind încasarea dublei arvune și compensarea cheltuielilor de judecată, cu restituirea pricinii spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecători.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Ion Druță

Iuliana Oprea

Valentina Clevadi